

ICHKI ISHLAR XODIMLARINING KASBIY KOMPITENTLIGINI SHAKLLASHTIRISH OMILLARI

Ganiev Botir Muxitdinovich

Ichki ishlar vazirligi, Malaka oshirish instituti katta o'qituvchisi, podpolkovnik

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ichki ishlar organlari xodimlarining professional darajasini oshirish va ularni zamonaviy talablarga mos ravishda shakllantirish masalasi dolzarb hisoblanadi. Quyida ichki ishlar xodimlarining kasbiy kompetentligini shakllantiruvchi asosiy omillar haqida so'z yuritiladi.*

Kalit so'zlar: *kasbiy kompetentlik, Ta'lim va malaka oshirish, madaniyat va etika, jamoaviy munosabatlar*

Ushbu hujjat ichki ishlar xodimlarining kasbiy kompetentligini shakllashtirishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlar va omillarni tahlil qiladi. Maqsad - xodimlarning malakasini oshirish, kasbiy etikasini mustahkamlash va yuqori darajadagi professionallikni shakllantirishga yordam berish.

Ichki ishlar xodimlarining kasbiy kompetentligi deganda ularning vazifalarini muvaffaqiyatli bajarish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va shaxsiy sifatlar majmui tushuniladi. Bu, o'z navbatida, qonunlarni qat'iy bajarish, fuqarolarning huquqlarini himoya qilish, jinoyatchilikka qarshi kurashish va jamoat tartibini saqlash kabi muhim vazifalarni samarali bajarishga imkon beradi.

Ichki ishlar xodimlarining kasbiy kompetentligi jamiyat xavfsizligi, qonun ustuvorligini ta'minlash va fuqarolarning huquq hamda erkinliklarini himoya qilishda muhim ahamiyatga ega. Hozirgi kunda ichki ishlar organlari xodimlarining professional darajasini oshirish va ularni zamonaviy talablarga mos ravishda shakllantirish masalasi dolzarb hisoblanadi. Quyida ichki ishlar xodimlarining kasbiy kompetentligini shakllantiruvchi asosiy omillar haqida so'z yuritiladi.

Ichki ishlar xodimlarining kasbiy kompetentlikni shakllantirishga ta'sir etuvchi omillar haqida gapirganda bu bir qator omillarga bog'liq bo'lib bular quyidagilardir:

- Ta'lim va malaka oshirish
- Kasbiy tayyorgarlikning sifati
- Ish joyidagi o'quv jarayoni
- Rahbarlik va jamoaviy munosabatlar
- Ichki ishlar organlaridagi madaniyat va etika
- Shaxsiy xususiyatlar va motivatsiya

Ta'lim va malaka oshirish - ichki ishlar xodimlarining kasbiy kompetentligini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Bu jarayonda zamonaviy bilim va

ko'nikmalarni o'zlashtirish, qonunchilikdagi o'zgarishlar bilan tanishish, kasbiy mahoratni oshirish va yangi texnologiyalarni o'rganish muhimdir. Ta'lim dasturlari ichki ishlar organlarining ehtiyojlari va zamonaviy talablarga mos bo'lishi kerak. Malaka oshirish kurslari, seminarlar va treninglar muntazam ravishda o'tkazilishi lozim.

Kasbiy tayyorgarlikning sifati-haqida gap ketganda xodimlarning ishga kirishga tayyorgarligini belgilaydi. Bu jarayonda nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy ko'nikmalarni shakllantirish, mustaqil qaror qabul qilish, inqirozli vaziyatlarda to'g'ri harakat qilish kabi ko'nikmalarni rivojlantirishga e'tibor qaratish lozim.

Kasbiy tayyorgarlik dasturlari zamonaviy talablarga mos bo'lishi, pedagogik jarayonda zamonaviy o'quv texnologiyalarini qo'llash va sifatli o'quv materiallarini ta'minlash zarur.

Ish joyidagi o'quv jarayoni - xodimlarning kasbiy kompetentligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Bu jarayonda amaliy ko'nikmalarni takomillashtirish, yangi vazifalarni bajarishga tayyorlash, qonunchilikdagi o'zgarishlar bilan tanishish va ish faoliyatini yaxshilashga qaratilgan mashg'ulotlar o'tkazilishi lozim. Ish joyidagi o'quv jarayoni muntazam ravishda tashkil etilishi, o'quv materiallarining sifati va tegishli o'quvchilarning materialni to'g'ri o'zlashtirishini ta'minlash muhimdir.

Rahbarlik va jamoaviy munosabatlar - ichki ishlar xodimlarining kasbiy kompetentligini shakllantirishda rahbarlik va jamoaviy munosabatlarning roli beqiyosdir. Rahbarlar xodimlarga qo'llab-quvvatlash, motivatsiya berish, o'z vazifalarini bajarishda yordam berish va ularga ishonch bildirish orqali ularning kasbiy rivojlanishiga hissa qo'shishlari mumkin.

Jamoaviy munosabatlarning ijobiy ta'siri - xodimlar o'rtasida o'zaro hurmat, hamkorlik va qo'llab-quvvatlash muhitini shakllantirishga olib keladi. Bu omil, o'z navbatida, xodimlarning kasbiy kompetentligini oshirishga yordam beradi.

Ichki ishlar organlarida zamonaviy talablarga javob beruvchi kadrlar siyosatini shakllantirish va amalga oshirish orqali xodimlarning kasbiy kompetentligini oshirish mumkin. Bu jarayonda quyidagilarni hisobga olish lozim:

- Xodimlarning o'quv ehtiyojlarini to'liq qondiruvchi ta'lim va malaka oshirish dasturlarini rivojlantirish
- Kasbiy tayyorgarlik sifatini oshirish va zamonaviy o'quv texnologiyalarini qo'llash
- Ish joyidagi o'quv jarayonini muntazam ravishda tashkil etish va uning sifatini nazorat qilish
- Ish xodimlariga o'z kasbiy rivojlanishi uchun zarur bo'lgan sharoitlarni yaratish va qo'llab-quvvatlash
- Xodimlarni rag'batlantirish va motivatsiya qilish tizimini takmillashtirish
- Jamoaviy munosabatlarni rivojlantirish va ijobiy ruhni shakllantirish

Ichki ishlar xodimlarining kasbiy kompetentligini shakllantirish omillari haqida gap ketganda, ichki ishlar xodimlarining kasbiy kompetentligi jamiyat xavfsizligi, qonun ustuvorligini ta'minlash va fuqarolarning huquq hamda erkinliklarini himoya qilishda muhim ahamiyatga ega. Hozirgi kunda ichki ishlar organlari xodimlarining professional darajasini oshirish va ularni zamonaviy talablarga mos ravishda shakllantirish masalasi dolzarb hisoblanadi. Quyida ichki ishlar xodimlarining kasbiy kompetentligini shakllantiruvchi asosiy omillar haqida so'z yuritiladi.

1. Malakali ta'lim va tayyorgarlik

- Ichki ishlar xodimlari uchun mutaxassislikka oid to'liq va tizimli bilimlarga ega bo'lish muhimdir. Ularni tayyorlash jarayonida zamonaviy ta'lim metodlari, innovatsion texnologiyalar va simulyatsion mashg'ulotlardan foydalanish zarur. Shuningdek, xodimlarning kasbiy faoliyati uchun maxsus treninglar, kurslar va amaliyotlar tashkil qilish orqali ularning bilim darajasini muntazam oshirib borish lozim.

• 2. Huquqiy ong va huquqiy madaniyat

- Qonun va me'yoriy hujjatlarni chuqur bilish ichki ishlar xodimlari uchun muhim kompetensiya hisoblanadi. Xodimlarda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni shakllantirish ularning ish jarayonida adolatli, qonuniy va samarali qarorlar qabul qilishini ta'minlaydi. Huquqiy bilimlarni yangilab borish ham ushbu jarayonning ajralmas qismidir.

• 3. Psixologik barqarorlik va kommunikativ qobiliyatlar

- Ichki ishlar xodimlarining kasbiy faoliyatida stressga chidamlilik va turli vaziyatlarda tez va samarali qaror qabul qilish qobiliyati muhim ahamiyatga ega. Shu bois, ularning psixologik barqarorligini mustahkamlashga qaratilgan treninglar o'tkazish, shuningdek, muloqot qilish va insonlar bilan munosabat o'rnatish ko'nikmalarini rivojlantirish zarur.

• 4. Axloqiy qadriyatlar va kasbiy etika

- Ichki ishlar xodimlari jamiyatda qonuniylikni ta'minlash bilan birga, axloq-odob qoidalariga ham rioya qilishlari kerak. Ular yuksak axloqiy qadriyatlarga ega bo'lishi, odillik, halollik va shaffoflik tamoyillariga amal qilishi lozim. Bu esa ularning fuqarolar ishonchini qozonishiga xizmat qiladi.

• 5. Jismoniy tayyorgarlik

- Ichki ishlar xodimlari jismoniy jihatdan sog'lom va chidamli bo'lishi zarur. Jismoniy mashqlar, sport mashg'ulotlari va maxsus taktik tayyorgarliklar ularning faoliyati samaradorligini oshiradi. Bunda muntazam tekshiruv va baholash tizimini joriy etish muhim ahamiyatga ega.

• 6. Texnologik bilimlar

- Zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish qobiliyati ichki ishlar xodimlari uchun muhim talablardan biridir. Ular kiberhuquqbuzarliklarni aniqlash, ma'lumotlar

bazasini boshqarish va raqamli texnologiyalardan samarali foydalanishga o'rgatilishi kerak.

Xulosa

Ichki ishlar xodimlarining kasbiy kompetentligini shakllantirish uzoq muddatli va kompleks jarayon bo'lib, bunda barcha omillarni hisobga olish va ularni bir-biri bilan uzviylikda rivojlantirish muhimdir. Ta'lim, malaka oshirish, kasbiy tayyorgarlik, ish joyidagi o'quv jarayoni, rahbarlik va jamoaviy munosabatlar – barchasi xodimlarning kasbiy kompetentligini oshirishga hissa qo'shadi.

Ichki ishlar xodimlarining kasbiy kompetentligini shakllantirish murakkab va tizimli jarayon bo'lib, u malakali ta'lim, huquqiy bilimlar, psixologik barqarorlik, axloqiy qadriyatlar, jismoniy tayyorgarlik va texnologik ko'nikmalarga asoslanadi. Ushbu omillar mustahkamlanganda, ichki ishlar organlari xodimlari jamiyat manfaatlarini yo'lida yanada samarali xizmat qiladilar va fuqarolar ishonchini oqlaydilar.

Адабиётлар рўйхати

1. Mirziyev Sh.M. Tartib-intizom va mas'uliyatni kuchaytirish, jinoyatchilikning oldini olish muhitini mustahkamlash – huquqbuzarlik profilaktikasi samaradorligining asosiy omilidir (Xalq so'zi, 15.11.2017);
2. Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi qonun.
3. " O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 26 martdagi
4. "Jamoat xavfsizligini taminlash va jinoyatchilikka karshi kurashish soxasidagi ichki ishlar organlari faoliyatini sifat jixatidan yangi boskichga kutarish chora-tadbirlari tugrisida" gi 6196-sonli Farmoni
5. Ichki ishlar organlarining jamoat xavfsizligini taminlash va jinoyatchilikka karshi kurashish soxasidagi faoliyatini yanada takomillashtirish buyicha kushimcha chora tadbirlar tugrisida 5050 son karori.
6. Maxmudov R.M, Beknazarov A.A. Ichki ishlar organlari faoliyatida boshqaruv psixologiyasi. IIV Akademiyasi Oliy akademik kurslari uchun darslik. – T.:O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, 2013. – 284 b.
7. Munavvarov.A.K. "Pedagogika" Darslik;T-1996.
8. Zunnunov.A. "Pedagogika tarixi";T-1997.
9. Saidaxmedov.N. Yangi ped-k texnologiya;T-2004.
10. Tolipov O'.Q., Usmonboeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. – T.: T.N.Qori Niyoziy nomidagi O'zPFITI, 2006. – 261 b.
11. A.Xoliqov. Pedagogik mahorat. Darsliklar / A.A.Xoliqov. O'zR Oliy va o'rta maxsus talim vazirligi. – T: Iqtisod-Moliya, 2011. – B.420..